

Bol i tu, ale veľmi málo hovoril, a tak sa mi zdá, že o svojom postavení sám ako o neistom rozmýšľal. Teraz vraj poučenia o patente píše.¹⁵ Dost neskoro, a čo by to osožilo teraz, tiež nechápem.

Dľa Pestí Naplôva od 18. či 19. júla do banského superintendentálneho konventu k zvoleniu superintendenta aj kalvínov povolali, dobré by bolo i to náležite využiť.

My rozvažujeme často tu, ako by bolo možno politické noviny založiť a kde? A usmysleli sme sa na tom, že v Bystrici, keď už táto má byť centrom života nášho. Ale ako, kde kauciu, kde redaktora vziať? Marko¹⁶ sľubuje každoročne 50 zl. redaktorovi i na kauciu dačo. My zase chceme, aby on bol redaktor, a tak hádam už i písal za advokáta do Bystrice.¹⁷ Čo ty myslíš v ohľade tomto? A keby sa o tom i inde rozmýšľalo a písalo. Tak je to zle, že nič nevieme jeden o druhých.

Že sme adresy na Strossmayera a Sagunu poslali, i na ministra spravodlnosti,¹⁸ to vieš, i Nitrancov sme oslovili, či poslali, neznám, písali sme na Roya.¹⁹ Dobre by bolo, keby to zo všetkých strán bolo zišlo, aby tí páni vedeli, že sme tu.

Marko píše, že Ti je nie vstave teraz poslať svoj dlh, bude sa ale usilovať tých pár zlatíkov na stranu odložiť. Nuž mu len pohov.

Moja žena, ktorá sa vodou i so mnou lieči, volá ma do kúpeľa, a to pol hodiny chôdzi. Teda dost na dneská, budúce hádam ešte čosi. Ak chceš, piš skôr, aby som zvedel Tvoje myšlienky, a tak doplňoval moje. Služby Tvojej panej a požehnania na celý dom.

S Bohom!

Tvoj Fero

52

List M. Št. Ferienčika J. M. Hurbanovi o pripravovanom memorande „Hlas zo Slovenska“ a o politickej situácii pred vydaním Októbrového diplomu.

Originál listu v pozostalosti J. M. Hurbana v AMS, fasc. I, 243. Brezno 1. septembra 1860.

M. Št. Ferienčík informuje J. M. Hurbana o pripravovaných akciách najmä o vydaní memoranda Št. M. Daxnera vo forme *Hlasu zo Slovenska* a o potrebe vydania politických novín pre Slovákov.

Priateľ môj drahý!

Tu Ti posielam to memorandum.¹ Prečítaj si ho a pošli ho čím skôr biskupovi.² Ak máš čo dodať, len to ťa prosím, urob, aby ho čím skôr dostal, lebo veľiká potreba ho je a tak žeby sme dost' zavčas s ním dobehli. Naši a Bystričania³ sú tej mienky, aby

¹⁵ Ide o veľký spis vydaný pod názvom *Lidu evanjelického augšpurského vyznání v superintendenci prešpurské upřímné a věrné poučení o cis. král. Patentě vydaném 1. sept. 1859*. Vyšlo v B. Bystrici 1860.

¹⁶ Ide o Št. M. Daxnera.

¹⁷ Do B. Bystrice zamýšľali slovenskí vlastenci sústrediť v tom čase všetky národné akcie, a tak aj vydávanie politických novín.

¹⁸ Ministrom spravodlivosti bol v tom čase gróf Fr. Nádasdy.

¹⁹ Ide o Augusta Roya, ev. farára na Starej Turej, kde umrel r. 1884.

sa ihneď tlačiť dalo, a tak originál k tomuto cieľu je tu zadržaný. Ja som síce, čo sa mojej osoby týka, nie tej mienky a síce preto nie, lebo sa nazdám, žeby bolo dobré ho zdokonaľiť a tak vydať, ale potreba tu naostatok i nedokončenô dielo nám teraz veľmi pomôže. Jedno je ale, za čo bojujem, aby sa pôvodina slovensky vydala a nemecky ako preklad.⁴ Uvidím, či s mojím náhľadom zvíťazím, alebo prepadnem. I Markova žiadosť je, aby sa slovensky tlačilo najprv. Chcú ho Viktorínovi cieľom tlače poslať.⁵ Nakoľko sa pamätám, tento pán sú veľmi vrtkavý chlap a ja nemám veľkú v neho dôveru a račej by to Jozefovi Podhradskému⁶ v Pešti zveril a dostávam i nahľady našincov na svoju stranu, lebo aby mal tento rukopis skapať, ako kedysi list S. K. od Vozára,⁷ to by večná škoda bola a za to bych len do istých rúk rukopis zaslať rád. Zle je to, že sme roztratení a ani sa neznáme, lebo tí, čo boli, už zase kepene premenili, hrom im v materi, a neviš ani na koho sa spustiť. Ten Tatrín, ten Tatrín,⁸ to je refrain, bez ktorého sme roztratené ovce bez košiara, a ktože nás do hrby vzenie, ak dáky spolok nie? Veď len povedz, či máš skade by impulz vyšiel? Vy máte s cirkvou plno roboty, my sme len rabi bez významu a ani nesmieme, ostatné je roztratenô po svete, že ani archanjelská trúba by nás do toho nezohnala. My tu robíme, čo môžeme a ďakujeme bohu, že sa nám darí. Zo všetkých strán vraj biskupovi adresy zbierali, ako aprehensie,⁹ ešte vraj formuláre písať, akoby sme mysleli, že iní nevedia ničoho napísať. Je to malomyselnosť a zase nadutosť našich ľudí. Náš bystrý zámer, ktorým sme sa im len na ruku ísť a oznámiť, čo sme písali, chceli takto prekrúcať, takto za zádrapku ohovárania použiť a hádam zásteru vlastnej lenovosti a slabosti, aby sa potom, keď nič neurobia, hovoriť mohli, že sme ich obrazili, že preto nerobili. Bedač! veď ja veru nedbám, keď mendíkmi čosi napíše, nech je to len k veci a ho vďačne podpíšem, lebo z každého jarka tečie voda, ktorá more morom robí.

Teraz zbierame na pomník¹⁰ a úfame sa do sto zlatých zobrať. Pravda, je to málo, kde treba tisíce, ale babka k babce a dá boh, že i naďalej to ešte prejde. Dobre by bolo zbierky této i u Srbov a Chorvátov zaviesť, veď on i u týchto bol persona grata,¹¹ aby zostal dáky fond na nekonečné veky po ňom, ktorý by sa s tým túžobne čakáým Tatrínom spojiť dal.

Voňahdy som Ti písal, neviem, či si dostal list lebo nie. Mrzelo by ma, aby bol dakde krk zlomil, lebc som tam všeličo pohovoril o cirkvi, ktorej som kňaz, ale stav

¹ Ide o memorandum, ktoré pripravil Št. M. Daxner ve Veľkom Kállove po rozhovoroch so svojím priateľom Edmundom Kállaym pre potreby členov ríšskej rady, rokujúcej o štátoprávnych zmenách. Pozri B. Polla, *Ku genéze Daxnerovho Hlasu zo Slovenska*, HŠ, III, str. 346 a n.

² JuraJ Strossmayer v Diakove, ktorý vo viedenskej štátnej rade mal hovoriť aj za Slovákov.

³ Myslí sa tým na breznianskych a bystrických slovenských vlastencov okolo J. Čipku a Št. Moysesu.

⁴ Daxnerov *Hlas zo Slovenska* bol vydaný v oboch rečiach, slovensky a nemecky.

⁵ Slovenské vydanie vyšlo u Trattnera-Károlyiho v Pešti roku 1861.

⁶ Bol evanjelickým farárom v Pešti. Žil v rokoch 1823–1915. Redigoval aj Evanjelické cirkevné noviny v rokoch 1860–1861 v Pešti.

⁷ Nevieime, o aký list išlo.

⁸ Literárny spolok, založený roku 1844, o obnovenie ktorého išlo.

⁹ Vzchopenie sa.

¹⁰ Išlo o pomník L. Štúrovi.

¹¹ Osoba vítaná.

kňazstva sa ma tak dotýka, akoby i ja bol údom jeho, a bojím sa, že pádom terajším padneme veľmi, a že sa podľač, ktorá teraz pre kus chleba sama seba šlape, byť by Herkulesove sily máme, sa nepozdvihne. Keď ale príde pád, akéže výroky vynášať bude? Aspoň u mňa by veľmi málo spravodlivých bolo.

Ak podpisov viac potrebovať budeš, rozličným perom a čerňidlom všetkých nás známych popodpisuj, lebo my to vďačne urobíme a nič proti podpisaniu mien našich mať nebudeme.

My úradujeme slovensky. To jest ja píšem všetko slovensky, kde len môžem a druhý tiež sa učiť musejú. Úrad je tomu rád a nedostaneš človeka, čo by Ti nemecky protokol podpísal. Sú ľudia, ktorí ľud v tomto učia a tento sa učí nahliadať, oč sa tu jedná.

Nebezpečná nám ale hra začína, naša odrodená aristokracia, tá každým možným spôsobom ľud zvádza a ten jej verí. V Liptove vraj večné fraternizovanie,¹² bozkávanie sa a mešťanstvo už do svojho tábora dostala. Ja ale hovorím, že keď príde čas, kunšty tieto sa zjavia a národu otvorí oči a potom bude beda vám falošní proroci panskí. Čo nám teraz treba? Len koncentrovať, ohlasovať sa, aby videli, že sme, žijeme a žiť chceme. V. vláda chce rovnoprávnosť, naša pozornosť je tedy jej cestu kliezniť, aby potom jej dobré, blahodarné snahy na indiferentizme našom sa neroztraskotali. Len zle je, že nič nevieme, čo sa inde robí. Tie naše noviny, noviny nám treba; nemali by byť ony len časopis, najnovšie zahraničné chýry donášajúci, te dostávame i v cudzích, ale mali byť základom nášho hýbania, života a ohlas našich túžob a snáh, a preto trebalo by zahraničné chýriky i neskoršie, ako druhé donášali, to nevadí, fundament je o nás písať, čo sa kde robí a ako sa Slovensko hýbe. Než kedy len sa ich dožijeme, a kde pomoc, kde kauciu vziať? to sú veru otázky tvrdé k rozlúšteniu.

Bože, nože, či tieto naše žaloby a toto bedovanie, že naša hodina zle bije a že žijeme len nádeji a táto je, čo nás hore drží. Lež i tá uvadne, ak skoro sa dačo nestane, ak nedostaneme svoje vlastné školy, lebo národ bez mládeže je veru bez budúcnosti. Ostatných desať rokov nás mesto, čo by nás bolo malo zosilíť, akurátne oslavelo.

My sme prestali byť mládenci a mládež je poriedko.

Vy máte zase inkvizície,¹³ počujem, no i to dobre? Len senického pána brata¹⁴ vyžňte zpomedzi Vás a ostatní budú hneď krotší.

Moju službu vykonaj pani farárke, my ňa všetci srdečne pozdravujeme a žiadame Ťa, čo Ti najlepšie treba, aby si dlho, dlho v rovnej sile, rovnej vôli na národa roli dedičnej účinkovať mohol.

Píš, keď budeš stačiť.

Sbohom, v Brezne 1. 9. 1860

Tvoj Ferienčík

¹² Bratričkovanie.

¹³ Prenasledovanie.

¹⁴ Ide o evanjelického farára a seniora S. Tesáka (1799–1866), prívrženca autonómnej cirkvi ev. a. v.